

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Ioannis Ivsti Lanspergii, Natione Bavari, Illvminati
Ac Religiosissimi viri, Carthusiae Coloniensis ante annos
centum Vicarii, & Magistri Nouitiorum laudatissimi Opera**

In Qvinque Tomos Distributa, à mendis expurgata, veteri integritati
restituta, & indicibus locupletata

De Tempore

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, 1631

Exegesis Euangelij Matthæ I.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47044](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47044)

hoc consolationis interim, quod nihil damnationis audit esse ijs qui sunt in Christo Iesu. Consolationem habet, sciens se haudquaquam posse inquinari ab his quae sentit, quantisper non consenserit: sciens quoque aliud esse sentire, aliud consentire, utpote quorum prius est carnis seu sensualitatis, quod iudicio est rationis non subiectum: alterum rationis eiusque iudicio parens. Itaque huiusmodi homo dum putabat se inuenturum quietem, inueniet adhuc praelia multa, fiet aliquando tamen, ut praua eius mutantur in directa propter gratiam Christi, quae in eo habitat: qua fit ut peccatum quidem sit ac sentiat, non tamen regnet in eius mortali corpore, nec peccato mente rationeque consentiat. Sed quando, inquis, erit ut praua eius fiant directa? Quando fiet ut quod tortuosum fuerit & ineptum, fiat aptum & rectum? Post multa profectò certamina, post agones multos multiplicemque confictum hoc erit, ut ex praesentia Dei, eiusque gratia in te inundantius rorante, & inter praelia te regente ac protegente, aliquando ita vincas, quo aut prorsus prauitate hac careas, aut eam ligatam quasi carnem oblatrantem sentias, nullo negotio vincendum: puta quam citius contemnendo, quam pugnando tuac compescas. Vide igitur quam feliciter instituta sint monasteria, in quibus exerceamur tanquam in palestra ad virtutes, & ad vitia expugnanda. Nam si in seculo quis poenitentiam elegerit, aut iuxta Iohannis Baptistae consilium, fructus dignos voluerit poenitentiae agere, quot mox sentiet contrarios, quot aduersarios, qui dissuadeant hanc nouitatem habebit? Quot sentiet derisores? Quot audiet qui ad pristinam vitam, atque ad mores reprobos moliantur retrahere? Odiosa enim lippis oculis lux est. Vix tamen vnum interea inueniet, qui adulatione abstinens illum ad id, quod coeperit, strenuè perseuerandum admoneat.

At verò in monasterijs probè institutis secus est. Ibi enim sunt constituti qui excitent negligentes, informant ignorantes, tardiores vrgeant, arceant malè volentes, desidēs compellant ad poenitentiam & virtutes. Bona sunt haec studia exercitiorum & charitate magistra ac instigante saluberrima, negligentes, ignorantes pigros atque aliquando recalcitrantes (iuxta Christi parabolam) compellere, ut consentiant intrare in regnum caelorum. Nemo igitur doleat, quod in monasterio sit constitutus benè instituto gaudeat potius, quod liceat illi ibi cum multis benè agere. Quod si infirmior est quam ut propterea gaudeat, hoc idè est, quia nodum aspera ei mutata sunt in vias planas. Sustineat igitur correctiones, admonitiones recipiat, faciat de necessitate virtutem, ut quae agit priuato amore nondam mortificato inuitus, ex ratione qua sese ad obedientiam compellit, eadem agat deuotus, ut quod alioqui non ei foret acceptum aut voluntarium propter Deum, tamen sibi id faciat esse voluntarium, ut tandem conculcatis visijs, videat spiritu, sentiatque gustu salutare Dei, quod est benedictum in secula, Amen.

EXEGESIS EVANGELII IN VIGILIA

Natiuitatis Christi. *Matthaei I.*

PER omne tempus hoc, quo Dominici aduentus celebratimus memoriam charissimi, crebrò sumus consolati ex prophetarum oraculis, quibus hoc tempore sacra est vsa Ecclesia. Nunciabatur enim nobis

G. 4. propè

propè esse tempus, vt Saluator noster Messias veniat. Item, citò nobis adu-
 turam salutem. Vnde mansimus, inter hæc promissa expectabundi. Porro,
 hoc die certa nobis constituitur dies, qua Dominum videbimus. Iam enim
 ad eò est propè nobis, vt nobis canetur: *Hodie scietis qua veniet Dominus, &
 mane videbitis gloriam eius.* Item: *Crastina erit vobis salus.* Quis iam Domini sus-
 pirans aduentum, non gaudeat? Quis non votis omnibus desiderijs què fer-
 ventissimis Deum præstolatur, audiens, Hodie scietis, quia veniet Domi-
 nus? Multo enim tempore olim fuerat promissus, diu expectatus, tandem
 dictum est præstolantibus propè esse vt veniat, & dies eius non elongandos.
 Nunc ad vltimum hunc diem expectatio hæc venit. Siquidem non iam di-
 citur propè esse, sed hodie sciri, hoc est, manifestum fieri, quia veniet Domi-
 nus ad manè videndam gloriam eius. Hoc idem alijs verbis quoque nobis
 nunciat Ecclesia, dicens: *Crastina erit vobis salus*, hoc est, non semper getetis,
 non semper expectabitis, vltra non differetur desiderium vestrum, ad v-
 num & hunc vltimum diem peruenit expectatio vestra. Crastina erit vo-
 bis salus. Quis filij non gaudeat? Quis ad deuotionem se non exerceat? Quis
 sinum suum, quis brachia non expandat dilatetq; sua pro vehementi desi-
 derio ad amplexus? Nam quanto amatur feruentius, quanto expectatur desi-
 derantius, tanto maiori læticia & exultatione auditur, quod hodie sciemus,
 quia veniet Dominus. Quapropter filij si verè desideratis vt adueniat
 Christus, exultabitis vel modo audientes, quia venit. Dulce profectò est &
 suauè vobis nuncium: Dominus venit. Sed dicit fortasse quis: Semel venit
 Dominus. Olim incarnatus & natus est, non iterum nascetur. Credite filij
 corporaliter semel natus est, non iterum hoc modo nascetur, sed si vis, quo-
 tidie nascetur in corde tuo. Quotiescunque enim salutare aliquid concipis
 in animo tuo, quoties id obseruare proposito firmo decernis Deum in men-
 te concepisti. Quoties præterea conceptum seu propositum salutare in opus
 producis, toties ex te nascitur Christus. Iam cogitate filij, si omni id vobis
 tempore contingere potest, quanto magis cras obtinebitis, quo die melliflui
 sunt cæli, & mirum foret, si quid iustum Dominus petenti negaret. Si igitur
 nihil potest negare, quod sit salutiferum quomodo negare posset seip-
 sum? Petite igitur securi Dominum filij, petite importunè & feruenter, pe-
 tite humiliter simul ac violenter (Violentiam hic intellige, qua Christus
 rapiendum cælum pronunciat) quia certissimè accipietis illum. Dabit seip-
 sum vobis, & negare nimia eius bonitas non potest. Curate igitur, vt (quo-
 modo Iesus dicit: *Qui sunt fratres mei, & qua est mater mea?* Et extendens ma-
 nus in discipulos. *Quicumque*, inquit, *fecerit volun' stem Patris mei, hic meus fra-
 ter, soror & mater est*) non tam in vobis nascatur Christus, quam etiam vos in
 eodem renascamini. Sed videamus nunc, quid hodie loquatur nobis Eu-
 angelium.

Cum esset desponsata mater Iesu Maria Ioseph, antequam
 conuenirent, inuenta est in vtero habens de Spiritu sancto.

Multa in hoc occurrunt Euangelio percunctanda. Primum, cum virgo
 Dei mater (sicut constituerat) foret mansura virgo, cur fuit desponsata?
 Credo, ne parvus calumniam pateretur. Putaretur autem Christus illegiti-
 mus,

Esais 50.

2. Par. 6.
1. Reg. 11.

Esais 14.

1. Reg. 11.

Esais 10.

Christus vi
spiritaliter
concepitur
ac nascitur.

Matth. 11.

Matth. 12.

August.

mus, & propterea non immeritò repudiaretur, si ex non coniugata fuisset natus.

Desponsata
cur fuerit
mater Iesu.

Deindè maluit de suo ortu Iesus dubitari, quam de matris pudore. Error ille tolerabilior erat, matrem ex coniugio suspicari filium concepisse, quam ex fornicatione natum Iesum dicere. Quod tertè dictum fuisset, si virgo Maria desponsata non fuisset. Maluit idcirco Dominus Iesus fabri filius credi, quam extra matrimonium suam matrem esse fornicatam existimari. Neque enim probro erat virgini siue puellæ in coniugio parere, fuisset verò ei periculo extra matrimonium genuisse. Si enim extra matrimonium Maria peperisset, nonne iuxta legem fuisset lapidata? Putas crederet quis eam sese virginem dicenti? Putas crederetur puellæ parturienti, quod sine viro de Spiritu sancto puerum concepisset? Quis non diceret hoc commento puellam scelus suum tegere velle? Desponsata igitur fuit Maria Christum paritura, quandoquidem tempus non erat illud prædicandæ virginitatis Mariæ, sed tempus erat magis famæ eius contutandæ. Tertio, nostræ fuit in hoc consultum fidei. Roboravit enim fidem nostram, qua credimus Mariam peperisse virginem, vel ex mariti sui testimonio, qui procul dubio ad vindicandum esset morus suum opprobrium, nisi cognovisset sacramentum. Antequam igitur convenirent, id est, ut conjugally cohabitarent, &c. Veterum hoc habuit antiquitas, ut sponsi sponsæque antequam matrimonium consummarent, aut simul, aut diuisim tempore aliquo intermedio orationi vacarent: & hoc potissimum fiebat in domibus eorum, quos erant habituræ maritos, ad quas sponsæ ante tempus nuptiarum introducebantur, ut domus consuetudines, & sponsi discerent mores. Proindè ad sponso domos (ut dixi) quos erant habituræ maritos, puellæ ante nuptias introducebantur, quamvis ediuerso sponsi in domos interdum sacerorum, hoc est, ad sponsas fuerint introducti, quas erant habituri, quod de generis futuris Loth legimus, & Tobia iunioris exemplo docti sumus. Hoc modo fieri potuit, ut beata Maria, quæ conditionaliter Deo (si eidem ita placeret) virginitatem seruandam promiserat, cum Domini intellexisset voluntatem, ut desponderetur, consensit, committens se providentiæ diuinæ. Consensit enim (ut dici solet) explicitè, quo verum esset matrimonium, in copulam (quod diuus Thomas fufius explanat) quæ est vinculum animorum, non corporum. Implicitè verò consensit (si Deo ita placeret) in copulam carnalem. Quamvis enim vellet manere virgo, non tamen voluit non obedire Deo, docens nos in ijs quoque, quibus Dei honorem ac beneplacitum quaerimus, non debere nos proprii esse sensus aut voluntatis, sed nostra studia exercitiæque (quæ plerunque nobis ex priuato amore meliora videntur) Deo & superiorum iudicio subijcere, & non nunquam relinquere, ubi ad alia nos diuina voluntas abducit. Nostra enim perfectio, nostra plenitudo, est diuinæ voluntatis impletio. Quicquid ergo diuinæ placere potius voluntati cognoscitur, hoc quibuscunque alijs bonis operibus est antefendum. Ad institutum redeundo, Desponsata beata Maria, atque in domum Ioseph haud dubium adhuc virginis introducta, atque in oratione constituta, salutata est ab Angelo, concepitque Deum. Deindè licentia à Ioseph accepta putatur visitasse Elizabeth, cum qua tribus mensibus

Sponso
veterum
con-
suetudo
quæ.

Gene. 19.
Tobia 6.
& 7.
Ambros.

Thomas
Aquinas.

Perfectio
nostra
in quo
consistat.

Lucæ 1.

H habi-

habitauit, & fortasse tamdiu, donec Elizabeth infantem peperisset. Inde rediens, ab Ioseph inuenta est antequam coniugaliter conuenirent, in utero habens. Uterus namque eius uirginis intumescens, post tertium mensem ipse conceptum palam prodebat. Quam paucis uerbis Euangelista multas absoluit quaestiones. Ignoratur quomodo conceperit, sed inuenta est, inquit, in utero habens.

Ioseph autem cum esset uir iustus, & nollet eam traducere, uoluit occultè dimittere eam.

Perpende quos cogitationum fluxus & refluxus, quos suspicionum quoque tumultus tunc cor uiri iusti sustinuerit. Nihil mali, nihil non sancti in uirgine offenderat, manifestam eius cognouit in omnibus moribus pudicitiam & sanctitatem, uterus tamen eius tumidus conceptum nunciabat. Quid ageret uir iustus? Si uoluit quasi cum honesta habitare, atque quod factum putabat, dissimulare, suam conscientiam lædebat, quia Deum offenderet, quod alieni esset peccati particeps ac tutor. Porro si eam iuxta legem Moysi accusaret, ipsam faceret lapidari: quod nimis ei uidebatur crudele, quam licet utero eius reclamante, eam non poterat dicere, puellam tot ornata uirtutibus sic traducere. Cogitabat igitur occultè relinquere eam, ne aut cohabitando eius peccato consentiret, aut quod de alieno uiro concepisset, manifestare cogere: ideo clam uoluit abscedere, quia palam nullam potuit allegare honestam, quare discederet, causam. Occulta autem (cum esset iustus) in præiudicium puellæ haudquaquam putabat reuelanda. Si quaeris, quare non interrogauit Mariam? responderetur, ad eam Mariam sanctam, in cuius facie tam uenustas, quam sanctitas elucebat, amabat, ad eam uenerabatur, ut non solum ei nullam legis animaduersionem uoluerit procurare, uerum etiam ne uerbo quidem eam contristare uoluit, ut diceret: Quare sic fecisti? Maria etiam beatissima cognoscens in spiritu sponsum suum sanctum Ioseph turbatum, timidum, anxium, uariâque meditantem, quanta putatis compassione fuit & ipsa turbata? Non enim suspicionem, ut à uiro amouere tentaret, uidebatur consultum: quandoquidem tantam rei nouitatem ut crederet uir, non uidebatur uerisimile. Putaret potius peccatum suum figmento hoc uelle eam obumbrare, & nihilominus de tanta nouitate singularitatis gloriam quaerere. Tacuit igitur, & rem abscondit, committens se Deo, qui suæ ageret & famæ custodiam, & innocentiae excusationem. Neque enim tantum audebat reuelare mysterium absque consilio Dei. Vides quomodo sanctissimi & Deo dilectissimi in hoc mundo anxiantur, & propterea maximè, quando nesciunt quæ sit uoluntas Dei beneplacens & perfecta. Itaque Ioseph cogitans quomodo Mariam occultè dimitteret, dum inter ambigua fluctuaret, hoc, ut tutius aliquid, quod uicinus erat ad misericordiam, puta clam ab ea discedere, elegit.

Hæc autem eo cogitante, ecce Angelus Domini in somnis apparuit ei dicens: Ioseph fili Dauid, noli timere accipere Mariam coniugem tuam.

Hoc est, noli hoc cogitare, propter quod times retinere Mariam coniugem tuam: neque enim ex aliquo, ut suspicaris, concepit uiro.

Quod.

Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est. Pariet autem filium, & vocabis nomen eius Iesum. Ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum.

Quod enim in ea natum est, non ab extra accepit, sed de Spiritu sancto est. Pariet autem filium, & vocabis nomen eius Iesum. Et ne fortasse, quare hoc sit vocandus nomine, mireris, audi: Ipse saluum faciet populum suum à peccatis eorum. A saluando enim nominandus erat Saluator siue salutaris. Vide quia Mariam ante conceptionem præmonuit Angelus, eique mysterium hoc revelauit. Neque enim expediebat, quod futurum erat, quodque expertura in se erat, ante non informari, ne nimium turbaretur, nescia quid sibi contingeret. Ioseph verò non fuerat præmonitus, sed ubi factum erat, revelauit ei Angelus. Nam si fuisset præmonitus, potuisset hæsitare de magnitudine huius nouitatis, sicut Zacharias. Difficilius enim erat & mirabilius concipere virginem, quam concipere sterilem, quamobrem erat & credi difficilium. Vbi igitur vteri tumor conceptum probabat, & ubi animam Ioseph suspitio timorq; satis diu fatigauerat, & vltro iam optaret in hac ambiguitate consilio iuuari, tempus erat vt ei mysterium hoc reuelaretur, quia tunc magis erat ad credendum idoneus. Aedificat itaque vos fides Ioseph, qui Angelo in somnis credidit sibi loquenti. Vide præterea quantum honorauit Ioseph Spiritus sanctus, quia cum dixisset Angelus, Pariet filium (non vtrique tibi, quia tuus non est filius, sed pariet filium in salutem vniuerso mundo) adiecit: Et vocabis nomen eius Iesum. Nomen quidem hoc è cælo delatum, tu primus impones. Quamuis enim in generatione hac nihil tibi sit commune, facies tamen Patris officium: cuius est nomen filio dare. Hoc autem dabis, quod Pater ei cælestis impositum cælitus tibi & per te prænunciat imponendum. Ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum. Ipse, inquit, iuxta sui nominis congruitatem (Iesus enim Saluator dicitur) saluum faciet populum suum à peccatis eorum. Vide hic etiam quam loquatur de infante nascituro magnificè. Saluum, inquit, faciet populum suum, puta tam Gentilem, quam Iudaicum: vterque enim est modo populus eius, precioso sanguine eius emptus. Saluum autem hunc faciet à peccatis eorum. Hic diuinitatem indicat. Quis enim potest peccata dimittere, nisi solus Deus? Confirmat autem hæc omnia tandem (ne tam admirabilis videretur nouitas) per prophetiam Esaiæ, qua iam dudum id ipsum futurum prophetatum erat: *Ecce virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emanuel*: quod est interpretatum, nobiscum Deus.

Charissimi filij discatis hic, vt quando in ambiguitate aliqua estis anxii, incerti que quid sit eligendum, firmetis cor vestrum in charitate, qua nihil velitis, nullique affectui consentiatis, nisi ei, quem videritis beneplacito diuino conformem. Porro, si id inueneritis, quod altero est melius, non dubium est illi esse consentiendum, atque viliiori, quod sanctius est, præferendum. Si inuenire non potestis, in animo id eligere sit vobis certum atque statutum, id amplecti, quod magis à Deo probari creditis. Inter hæc oratio vestra sit ad Deum pro illuminatione mentis vestræ, & pro directione voluntatis in id, quod suo fit honori maximè acceptum. Nunquam enim illu-

minare Deus hominem definiit. Aut enim per hominem informat, aut per scripturam instruit, aut docet per inspirationem. Quod si tanta foret obscuritas, tantaque rei difficultas, vt nihil horum ad hominis sufficeret instructionem, potius in somno, aut aliter hominem certiozem faceret, quam in dubio fineret perire. Non est tamen expectandum miraculum, aut reuelatio superna, quamdiu ad manum est consilium aut humanum, aut modo naturali humano ingenio, aut certe Dei alia prouidentia pręparatum. Dominus noster Iesus Christus suam det nobis benedictionem & gratiam sempiternam, Amen.

IN EPISTOLAS ET EVANGELIA
Paraphrases & Exegesese, vna cum suis Sermonibus Natiuitatis Domini, sequentiumque solennitatum in altero Tomo de Sanctis in vtraque parte offendes.

DOMINICA I. POST DOMINI NATIVITATEM, Epistola B. Pauli Apostoli, ad Galatas IV.

 Quanto tempore heres paruulus est, nihil differt à seruo cum sit Dominus omnium: sed sub tutoribus & actoribus est vsque ad præfinitum tempus à Patre: Ita & nos, cum essemus paruuli, sub elementis mundi eramus seruientes. At vbi venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum, factum ex muliere, factum sub lege, vt eos qui sub lege erant, redimeret: vt adoptionem filiorum reciperemus. Quoniam autem estis filij Dei, misit Deus spiritum filij sui in corda vestra clamantem: Abba Pater. Itaque iam non est seruus, sed filius: quod si filius, & heres per Deum.

PARAPHRASIS IN EANDEM EPISTOLAM.

Gal. 3.

Ante hæc verba dixerat Paulus legem Iudæis fuisse pædagogum, sub quo regerentur, donec Christus veniret: in quem qui crederent, sub eodem non iam sicut sub pædago viuere, sed liberati à lege, filij per Christum fierent adoptionis & honorum Dei hæredes. Quo ostendere voluit post Christi manifestationem, nostra redemptione iam impleta & mundo vulgata, nos lege veteri (quantum attinet ad cæremonialia præcepta) esse absolutos & liberatos. Ad quod probandum hac vtitur similitudine: Puer qui sui est patris hæres futurus, quanto tempore & ætate & scientia paruulus est, nihil differt à seruo: non quidem est seruus, sed à seruo nihil differt, quia nullam habet potestatem, regitur alieno imperio, & alterius cogi-